

NADER ONDERZOEK VLEERMUIZEN IN HET VOORMALIGE DORPSHUIS VAN YDE

*b*uro *b*akker adviesburo voor ecologie

<Klik en voeg hier de afbeelding in>

Status

Definitief

Datum

4 december 2014

Handtekening

Rudmer Zwerver

Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Wettelijke kader	5
1.3 Methode	5
1.4 Plangebied	6
2 Resultaten	7
3 Conclusie	11
4 Literatuur	12

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Het voormalige dorpshuis van Yde heeft enige jaren geleden haar functie verloren en staat momenteel te koop. Uit zowel anekdotische waarnemingen uit 1987 als eigen waarnemingen van Buro Bakker in 2004 en februari 2014 is bekend dat zich een kolonie vleermuizen bevindt op de zolder van het gebouw.

Vleermuizen zijn beschermd en om een beter inzicht te krijgen in de aantallen, soort(en) en periode van aanwezigheid heeft in de zomer van 2014 een vleermuisinventarisatie plaatsgevonden. Hiermee komen de randvoorwaarden voor het toekomstige gebruik in beeld.

1.2 Wettelijke kader

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 Methode

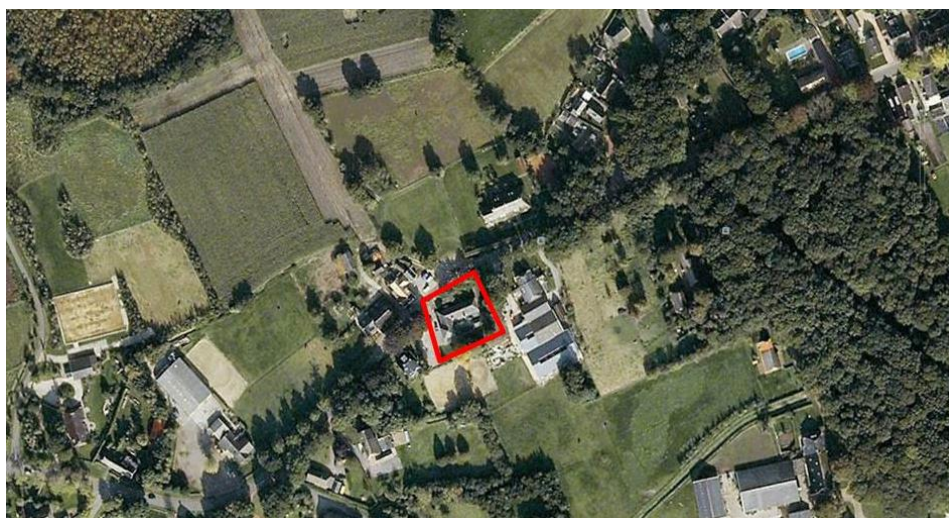
Er is een vleermuisonderzoek uitgevoerd zoals voorgeschreven in het vleermuisprotocol. In de periode tussen 15 mei en 1 oktober zijn vier veldbezoeken aan de locatie gebracht. Het tweede bezoek vond in de ochtend plaats, alle overige bezoeken in de avond. Tijdens ieder bezoek is gepost rond het gebouw om in- en uitvliegende vleermuizen vast te kunnen stellen. Vanaf het tweede bezoek, toen enigszins duidelijk was waar de dieren uitvlogen, zijn opnames gemaakt met een fotocamera met telelens zodat het aantal uitvliegers aan de hand van opnames nauwkeurig kon worden vastgesteld. Er is tijdens het onderzoek gewerkt met een Petterson D240X batdetector, Roland R-05 WAV recorder en een Canon 5D mkII fotocamera met een 300mm F2.8 telelens en een Manfrotto statief waarmee video opnames van de uitvliegende vleermuizen zijn gemaakt..

Tabel 1. Omstandigheden veldbezoeken dorps huis Yde 2014.

Datum	zon onder/op	start	eind	Weer
02 juni 2014	21.51	21.38	22.54	14 °C, droog, matige wind
17 juni 2014	5.19	3.52	5.15	12 °C, droog, matige wind
18 aug 2014	20.57	21.00	23.14	15 °C, droog, krachtige wind
17 sep 2014	19.15	20.07	22.17	22 °C, droog, windstil

1.4 Plangebied

Het voormalige dorps huis bevindt zich aan de Norgerweg te Yde in de gemeente Tynaarlo. Het betreft een gebouw van baksteen met een dak van dakpannen. De zolder van het gebouw is niet in gebruik.

Figuur 1 De ligging van het Dorps huis in de omgeving. Bron Google Earth Pro.

Zoals te zien is in figuur 1 bevindt het plangebied zich in een kleinschalig landschap waar weiden worden afgewisseld met bomen en bos.

Figuur 2 Voormalig dorps huis het Yder Hoes

2 | Resultaten

Voorgeschiedenis

Al sinds 1987 is bekend dat zich een kolonie vleermuizen bevindt in het voormalige dorpshuis van Yde. Volgens anekdotische overlevering bevond zich destijds een kolonie van 250 dieren van drie verschillende soorten op de zolder van het gebouw.

Op 1 oktober 2004 heeft Buro Bakker een bezoek gebracht aan de zolder. Er waren op dat moment geen vleermuizen aanwezig. Wel werden verse bewoningssporen vastgesteld. Op basis van de keutels en uitsluiting werd toen vastgesteld dat het een kolonie van Meervleermuis betrof, mogelijk samen met Grootoorvleermuis, Gewone dwergvleermuis en/of Laatvlieger.

Op 11 februari 2014 bracht Buro Bakker wederom een bezoek aan de zolder. Er werden toen geen overwinterende vleermuizen vastgesteld maar wel in ruime mate bewoningssporen (uitwerpselen). Uit deze sporen kon worden afgeleid dat het om aanzienlijke aantallen vleermuizen moest gaan. Er was in ieder geval een kolonie Grootoorvleermuis aanwezig, mogelijk in combinatie met Meervleermuis.

Verblijfplaatsen van vleermuizen in 2014

Uit de veldbezoeken in de zomer van 2014 bleek al snel dat er een kraamkolonie van Gewone grootoorvleermuis aanwezig is op de zolder van het gebouw. Bewoning van de zolder door andere soorten vleermuizen werd tijdens het onderzoek niet vastgesteld. Tijdens het laatste bezoek werd eenmaal een baltsende Gewone dwergvleermuis waargenomen, dit kan duiden op de aanwezigheid van een paarverblijf van een solitair mannetje in het gebouw. Dergelijke verblijven betreffen doorgaans eenvoudige nisjes en bevinden zich aan de buitenzijde van het gebouw.

In tabel 2 is het verloop van de aantallen uitvliegers Grootoorvleermuis in de loop van de zomer weergegeven.

Tabel 2. Aantallen Gewone grootoorvleermuis in het dorpshuis van Yde in 2014.

Datum	Aantal in/uitvliegers	opmerking
02 juni 2014	35	Aantal deels geschat
17 juni 2014	37	Telling in de ochtend met videocamera
18 aug 2014	46	Telling mbv video, jongen vliegen uit
17 sep 2014	36	Ongeveer de helft vliegt uit hoek van het dak

Periode van aanwezigheid

Uit tabel 2 blijkt dat de kolonie tenminste van begin juni tot half september aanwezig is. Volgens de literatuur betrekken Gewone grootoorvleermuizen hun zomerverblijfplaatsen vanaf begin april. Uit het onderzoek van Buro Bakker in 2004 blijkt dat in ieder geval in bepaalde jaren de kolonie op 1 oktober reeds is verhuisd, in jaren met warm weer zou dit later kunnen zijn. Tijdens het onderzoek op 17 september waren reeds duidelijk lagere aantallen waar te nemen. Er dient daarom rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van een kraamkolonie van Gewone grootoorvleermuis tussen 1 april en 15 oktober. Overwintering lijkt hier niet plaats te vinden.

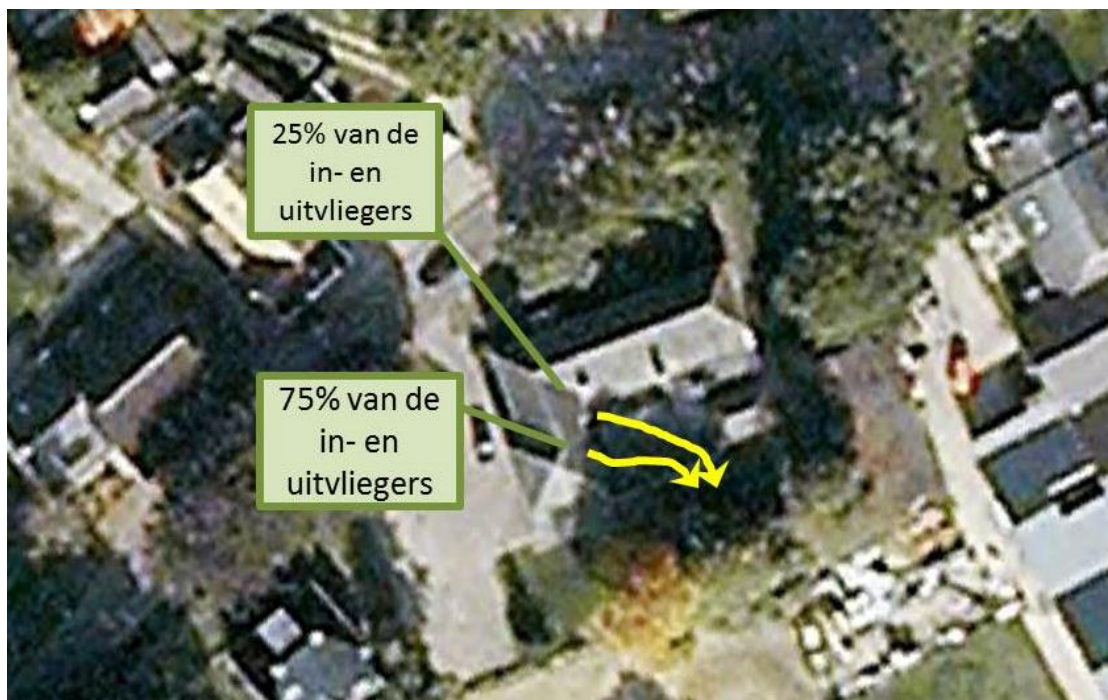
Aantallen aanwezige dieren

De meest nauwkeurige telling betreft het onderzoek met video camera in de ochtend van 17 juni. Er werden toen 37 invliegende Gewone grootoorvleermuizen geteld. Dit is een normaal aantal voor een kraamkolonie die doorgaans tussen de 5 en 50 vrouwtjes bedraagt (Dietz, 2009). Ieder vrouwtje krijgt per jaar 1 jong. De jongen beginnen vanaf half juli mee te vliegen. Dit is te zien in de resultaten

van 18 augustus. Alhoewel men zou verwachten dat het aantal uitvliegers verdubbeld zou zijn na 15 juli, is dit niet het geval. Het kan zijn dat de voortplanting niet erg succesvol is geweest in 2014 en er maar 10 jongen zijn geboren. Het kan ook zijn dat een deel van de moeders al met hun jong was vertrokken naar elders op 18 augustus. Op 17 september was het aantal uitvliegers verder gedaald naar 36.

In- en uitvliegopeningen

Het merendeel van de vleermuizen vliegt uit de noordoostelijke nok van het achterste vierkante garagedeel van het pand. Ongeveer een kwart kwam tevoorschijn vanuit de knik in het gebouw. De Gewone grootoorvleermuis is sterk gebonden aan landschappelijke structuren en daarom vliegen de uitvliegende vleermuizen in ongeveer 90% van de gevallen rechtstreeks naar de grote boom op de zuidrand van het perceel. Van hieruit worden verschillende vliegroutes gevolgd naar overige jachtgebieden. De grote boom op de zuidrand van het perceel vormt dus een belangrijk onderdeel van het leefgebied van de kolonie.

Figuur 3 In- en uitvliegopeningen en vliegrichting van Gewone grootoorvleermuizen. Bron Google Earth Pro.

Figuur 4 Grootoorvleermuis

Overige soorten

Op 17 september was een baltsende Gewone dwergvleermuis aanwezig rond het gebouw. Dit duidt op een paarverblijf ergens aan de buitenzijde van het gebouw. De exacte locatie daarvan kon niet goed worden vastgesteld omdat Gewone dwergvleermuizen vliegend baltsen. Aan de achterzijde van het vierkante garage deel zijn open stootvoegen aanwezig die als paarverblijf kunnen worden gebruikt. Het baltsende dier werd ook nabij deze locatie waargenomen.

Overige soorten vleermuizen die werden waargenomen zijn Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Alle dieren werden uitsluitend foeragerend aangetroffen, ze vertoonden geen binding met het gebouw.

3 | Conclusie

Bevindingen

- Er bevindt zich een kraamkolonie van tussen de 35 en 40 Gewone grootoorvleermuis op de zolder van het voormalige dorps huis van Yde.
- Andere vleermuissoorten maakten in 2014 geen gebruik van de zolder.
- De dieren zijn jaarlijks tussen 1 april en 15 oktober aanwezig op de locatie.
- Er bevindt zich een paarverblijf van Gewone dwergvleermuis in het gebouw. Mogelijk in de openstootvoegen van het garage deel.
- Vleermuizen zijn beschermd, er dient bij het gebruik van het gebouw rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van een kraamkolonie van Gewone grootoorvleermuis.

Consequenties

Volgens Dietz (2009) zijn kraamkolonies van Gewone grootoorvleermuis die zich op zolders bevinden door de zomer heen zeer stabiel. Wel vinden regelmatig verplaatsingen plaats binnen de zolder. Tijdens de inventarisatie in de zomer en de inspectie in februari van 2014 was dit goed te zien. Tijdens de gehele zomer waren min of meer dezelfde aantallen aanwezig en in februari werden verspreid over de gehele zolder uitwerpselen aangetroffen. Wel was tijdens de inspectie duidelijk te zien dat zich in het zuidwestelijk deel van de zolder aanzienlijk meer uitwerpselen bevonden dan in het oostelijk deel.

Indien noodzakelijk kan een gedeelte van het oostelijke deel van de zolder wel in gebruik worden genomen, de precieze afmetingen moeten ter plaatse worden vastgesteld. In dit oostelijke deel kan de isolatie eventueel worden verplaatst van de vloer naar het dak. Tevens is het belangrijk dat er een licht- en geluidsdichte afscheiding wordt gemaakt met het zuidwestelijke deel van de zolder waar zich de kolonie bevindt. Werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd in de winter als de dieren niet aanwezig zijn. In het door de vleermuizen bewoonde deel dient de isolatie op de vloer te blijven zodat het microklimaat op de zolder en de hangplekken aan en tussen de balken niet worden verstoord. Enig gebruik van het zuidwestelijke deel van de zolder is niet mogelijk.

Indien het dak ooit wordt vervangen dienen de in- en uitvliegopeningen gehandhaafd te blijven. Vervanging van het dak dient (net als alle overige werkzaamheden aan het dak) plaats te vinden buiten de periode dat de vleermuizen aanwezig zijn.

De grote boom op de zuidrand van het perceel is een belangrijk element in het leefgebied van de kolonie. Vrijwel alle uitvliegende dieren vliegen eerst naar deze boom alvorens hun weg naar diverse andere locaties te vervolgen. Deze boom is daarmee beschermd en kan niet zonder ontheffing worden gekapt.

Voor gebruik van de gehele zolder is een ontheffing van de Flora- en faunawet nodig. Om een ontheffing te kunnen krijgen dient een bij wet genoemd belang aannemelijk te zijn. Tevens dienen effectieve mitigerende maatregelen genomen te worden en mag de lokale populatie niet negatief beïnvloed worden. Gezien het belang van de kolonie voor de lokale populatie achten wij de kans op een succesvolle ontheffingsprocedure klein.

4 | Literatuur

Buro Bakker (2014); Inspectie vleermuizen dorps huis Yde. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen, In opdracht van de Gemeente Tynaarlo.

Buro Bakker (2004); Onderzoek naar vleermuizen op de zolder van het dorps huis te Yde. Buro Bakker adviesburo voor ecologie B.V. te Assen, In opdracht van de Gemeente Tynaarlo.

Dietz, C., O v. Helversen, D. Nill (2009), Vleermuizen, Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Tirion Natuur, Utrecht.

Huizinga, N. et al. (2010); Zoogdieren van Limburg, verspreiding en ecologie 1980 - 2007. Thieme Grafimedia, Nijmegen.

Kapteyn, K. (1995); Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Lange, R., P. Twisk, A. van Winden en A. van Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij